СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ — OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XLIV. Ч. 257. Джерзі Сіті, Н. Дж., вівторок, 3-го листопада 1936. — VOL. XLIV. No. 257. Jersey City, N. J., Tuesday, November 3, 1936. THREE CENTS

КІНЦЕВІ ВИСТУПИ КАНДИДАТІВ

НЮ ЙОРК.—Президент Рузвелт закінчив свою активну виборчу кампанію в суботу вечором промовою на вічу в Медисон Сквер Ґардені, котрого салю виповнили слухачі числом до 20,000.

Він висказав певність, що вибори покінчаться його перемогою. Він казав, що на публичнім вічу вже промовляти не буде, а буде говорити лише радіом з приватного дому в Гайд Парку. В своїй вічевій промові він закидав своїм републиканським противникам, що вони є політичними речниками „зорганізованого гроша" та „жадоби влади". Він закидав їм перекручування статистики та казав, що вони не оглядаються на моральні засади. Він запевняв, що на випадок вибору не закине своїх реформ, але буде їх переводити далі. Він хоче прикласти своєї енерґії до ущасливлення Америки.

Зібрані на вічу люди влаштували йому велику овацію.

СТ. ЛУИС. — Ґубернатор Ландон, републиканський кандидат на уряд президента Злучених Держав, закінчив свою позамісцеву виборчу кампанію промовою на вічу в Муніципальній Авдиторії в цьому місті. На віче зібралося коло 15,000 осіб. Багато стояли під салею.

Ландон іще раз атакував „новий розділ". Він закидував, що Рузвелт не розвязав питання безробіття, бо тепер є 11 міліонів безробітних, і обіцював, що він, ставши президентом, постарається передовсім про покінчення безробіття. Він казав, що промислові й бизнесові умовини в краю не поправляються, як кажуть прихильники Рузвелта. Якщо яка поправа в краю наступила, то її треба приписати найвищому судові Злучених Держав, а не адміністрації.

СОЦІЯЛІСТ КРИТИКУЄ ПОЛІТИКУ РОБІТНИЧИХ ЮНІЙ.

НЮ ЙОРК. — Норман Томас, соціялістичний кандидат на уряд президента Злучених Держав, критикував на виборчім вічу в неділю, влаштованім тут партією в Медисон Сквер Ґардені, політику робітничих юній, головно піддержування ними кандидатури Рузвелта. Він говорив, що робітничі юнії як з ґрупи Вилиема Ґріна так і з ґрупи Джана Луиса піддержують кандидатуру Рузвелта, але за свою піддержку не домагаються від Рузвелта ніяких зобовязань. Через те, каже Томас, при виборах виграє Демократична Партія, але не робітники.

Він домагався, щоб робітники для протесту віддали голоси на нього.

О. КОКЛИН СТРАШИТЬ РОБІТНИКІВ БЕЗРОБІТТЯМ.

НЮАРК (Н. Дж.). — Радіовий проповідник, о. Чарлз Коклин, промовляв тут на вічу, котре влаштував Краєвий Союз Суспільної Справедливости, а на котре зявилося коло 8,000 слухачів, і, критикуючи гостро президента Рузвелта, пророкував, що на випадок вибору Рузвелта в краю буде 20 міліонів безробітних. О. Коклин казав, що законодавство Рузвелта прямує до того, щоб добути йому таку владу, яку має Сталін, Мусоліні й Ґітлер.

Проповідник питався, чи зібрані хочуть, щоб Краєвий Союз Суспільної Справедливости далі вів свою роботу, і зібрані прихильники Союзу заявилися за те. Це вважають за відповідь о. Коклина на заходи церковної влади обмежити радіові промови о. Коклина. Дітройтський єпископ о. Ґалаґер, що досі все боронив о. Коклина, заявив саме, що по виборах він уже не дозволить ніякому священикові своєї дієцезії брати активну участь у політиці.

СТРАЙК МОРЯКІВ ПЕРЕКИНУВСЯ НА СХІДНЄ ПОБЕРЕЖЖЯ.

НЮ ЙОРК. — Страйк морської служби спаралізував увесь корабельний рух на побережжі Тихого й Атлянтійського океану. Через цей страйк перервали плавбу разом 77 американських кораблів. Майже ввесь транспортовий рух у портах Ню Йорк, Бостон, Болтимор і Філядельфія зірваний.

Страйк ведеться спокійно. З огляду на велику вагу страйку для міжнародньої торговлі федеральний уряд думає вмішатися в страйк.

Замітно, що комітет страйкарів не захотів давати вістки про страйк тим репортерам, що не належать до юнії ґазетних робітників.

О. КОКЛИН ЗНОВ ВІДКЛИКАЄ.

НЮ ЙОРК. — У своїй радіовій промові на стації „Доблю-Ов-Ар", виголошеній у суботу вечором, о. Коклин відкликав визиска, кинені проти президента Рузвелта в своїй промові, виголошеній недавно в Клівленді, коли о. Коклин називав Рузвелта „скебівським президентом".

СОЮЗОВЦІ! ПИТАЙТЕ ТИХ, ЩО КАЖУТЬ, ЩО ВОНИ ЖУРЯТЬСЯ УКРАЇНСЬКОЮ БУДУЧНОЮ В АМЕРИЦІ, ЧИ ВОНИ Є В У. Н. СОЮЗІ. ВЖЕ 42 РОКИ У. Н. СОЮЗ БУДУЄ АМЕРИКАНСЬКУ УКРАЇНУ. І ДОКЛАДАЄ ВСІХ ЗУСИЛЬ, ЩОБ ЇЇ ВДЕРЖАТИ ЗОРГАНІЗОВАНОЮ, СИЛЬНОЮ І ПАТРІОТИЧНОЮ В БУДУЧНОСТІ. І ЧИ МОЖНА ВВАЖАТИ СЕБЕ СВІДОМИМ УКРАЇНЦЕМ ЧИ СВІДОМОЮ УКРАЇНКОЮ І НЕ БУТИ В СОЮЗІ, СЕБТО РАЗОМ З ТИМИ, ЩО ЗАВЖДИ ВИСОКО ДЕРЖАЛИ ПРАПОР УКРАЇНСТВА В АМЕРИЦІ? ЧИ МОЖНА КАЗАТИ, ЩО МИ ДБАЄМО ЗА НАШУ БУДУЧНІСТЬ В АМЕРИЦІ, А РАЗОМ З ТИМ НЕ ДАВАТИ НАШОЇ БУДУЧИНИ, СЕБТО НАШИХ ДІТЕЙ, ПІД ОПІКУ У. Н. СОЮЗУ?

СОЮЗОВЦІ! МАЙТЕ ВІДВАГУ ПОСТАВИТИ ЦІ ПИТАННЯ В ВІЧІ КОЖНОМУ ЧИ КОЖНІЙ, ЩО НЕ Є В У. Н. СОЮЗІ, НІ НЕ МАЮТЬ У НЬОМУ СВОЇХ ДІТЕЙ, А ЗВУТЬ СЕБЕ СВІДОМИМИ І ПАТРІОТИЧНИМИ УКРАЇНЦЯМИ. ПРИТЯГАЙТЕ ЇХ УСІХ ДО НАШОЇ ГРОМАДИ, А ЗРОБИТЕ ТИМ ЧЕСНЕ Й ДОБРЕ ТА ПАТРІОТИЧНЕ ДІЛО.

КАМПАНІЯ ПРОТИ ПІДКЛАДАННЯ БОМБ У ТЕАТРАХ.

Минулого тижня в кількох нюйорських театрах підложено вонячі бомби. В пятницю поліція зробила ревізію в відділі ч. 306 унії операторів фільмових театрів, що належать до Американської Федерації Праці, та арештувала 37 осіб для допиту в справі цих бомб. Поліція відкомандувала відділ 150 детективів для стереження фільмових театрів перед повторенням нападу.

АНАЛЬФАБЕТИ МІЖ КАНДИДАТАМИ НА МІСЬКИХ РАДНИХ.

В головній виборчій комісії в Лодзі відбувся іспит 15 кандидатів на радних, які по думці виборчої ординації мусять уміти плавно читати і писати по польськи та знати приписи самоуправного закону. Зпоміж 15 викликаних 4 не зголосились і їх зчеркнуть з ліст кандидатів. Інші, числом 7, заявили, що не вміють писати, ані читати. Іспит здали тільки 4. Засідання головної виборчої комісії вирішить справу ліст кандидатів.

АЗІЙСЬКЕ ПОНЯТТЯ КРАСИ.

В деяких краях Азії, особливо в Сіямі, є дивний культ краси. Дуже довгі нігті вважають там ознакою найвищої елеґантности. Достойники носять нігті кільканайцять центиметрів довгі. Особливо гарні там нігті в ріжних видах. Так напр. вважають дуже гарною даму, що має нігті великих пальців на руках вигнуті назовні й скручені як коркотяги. Крім того такі нігті фарбують згідно з краскою одіння. Сіямські актори, що зображають особи з вищих кол, приправляють собі штучні нігті відповідної довжини і форми. Вже це каже, що особа, зображена цим робом, походить з високих кол і не потребує займатися ручною працею.

ДИВНА ПРИЧИНА САМОГУБСТВА.

В Отвоцьку кинулася до Висли 26-літня Я. Камінська. Її врятували. Виявилося, що причиною її самогубства було те, що вона згубила посвідку від клунків, які віддала на двірці до переховальні. Самогубство вважала вона тут єдиним виходом! По намаганому самогубстві Камінській видали клунки без посвідки.

ДАЮТЬ МЕДАЛІ ГЕРОЯМ.

Комісія Карнеґійської Геройської Фундації в Питсбурґу, Па., признала цього року медалі за геройство при рятуванні людей 33 особам. 6 з тих осіб, рятуючи чуже життя, втратили своє. Родинам цих людей признано пенсії на загальну суму $2,640 на рік.

СЕНЗАЦІЙНИЙ ПРОЦЕС

СЕНЗАЦІЙНИЙ ПРОЦЕС У ВІДНІ.

У Відні ведуть тепер проц

У Відні ведуть тепер процес проти жінки фабриканта, И. Люнар і проти її мужа, Е. Люнара, обвинувачених за злочин звичайного вбивства, поповненого на 15-літній служниці, Анні Авґустін. Служницю знайшли неживою в мешканні працедавців, а секція її трупа виявила кілька поважних потовчень на її тілі. Слідство виявило, що И. Люнарова знущалася над своєю служницею кілька місяців, тортуруючи її безупинно і систематично виголоджуючи. Так прим. Люнарова випалювала служниці залізом рани на язиці й прикладала до її тіла розпалений кокс, а рани обливала опісля алькоголем. Ще в день смерти дівчини Люнарова нелюдськи тортурувала її, привязавши шнурами до крісла. Дві хвилини пізніше нещасна дівчина перестала жити. Акт обвинувачення стверджує, що Люнарова таксамо поводилася з іншими служницями, знущаючись над ними в звірячий спосіб. Прокуратор домагається кари смерти. Психіятри ствердили, що Люнарова зовсім здорова на умі, а має тільки вроджені садистичні нахили. До розправи покликали 120 свідків.

„НАЙЧЕСНІЩИЙ ЦИГАН НА СВІТІ" ПОМЕР.

У Голіч коло Оломунця відбувся похорон 56-літнього циганського ватажка Бемушка, що тішився між циганами величезною популярністю й мав назву „найчеснішого цигана на світі". В похороні взяли участь коло 3,000 циганів не тільки з ЧСР, але й з Румунії, Югославії, Німеччини, Польщі, Франції й Австрії. Покійний ніколи за свого життя не перебував у вязниці, дальше був чесним, а навіть добродійним. При кожній нагоді робив добро для своїх товаришів. Підчас похорону за домовиною їхали сотки возів з циганами в святочних строях. Над могилою промовив римо-католицький парох Граб. Він ставив померлого прикладом для всіх циганів.

ПОСИПУВАВ ПАСОВИСЬКО АРШЕНИКОМ.

Від якогось часу в селі Кемпи Завадівські, коло Вілянова під Варшавою, зачала хворіти худоба, яку зараз скуповував різник з Варшави Монік, різав її на місці й вивозив до Варшави. Хороба худоби виявилася підозрілою одному з господарів, отже він повідомив про це прокуратуру. Дійсно ствердили, що Монік разом з сином сипали аршеник на пасовиську, де паслася худоба. Хору худобу міг потім купувати Монік по низькій ціні. Моніка і його сина арештували.

БРІДЖ ПІДЧАС ПОХОРОНУ.

В одному містечку в Англії відбувався похорон. Коли самохід-караван з небіжчиком заїхав перед браму цвинтара й коли з нього винесли домовину, зі самоходу, що їхав за караваном, не висів ніхто. Здивований цим пастор підійшов до самоходу й побачив, що в ньому сидять чотири джентельмени, які найспокійніше грають у карти. Це були свояки померлого. Вони вирішували якраз, хто з них перебере спадщину по померлому й хто заплатить за похорон.

ЗА МЕЖУ.

Мешканці Заріччя під Сохачевом, Фр. Камінський і Вл. Міхаляк, спорили віддавна за межу. Вкінці постановили вирішити спір поєдинком. В означеній годині оба, вбрані на чорно, станули при меті й на даний знак зачали стріляти. Міхаляк дістав кулю в бік, але не міг цього простити, добув ніж з кишені, підбіг до противника і вдарив його ножем у шию. Камінський стрілив тепер у черево Міхаляка. Міхаляк згинув відразу, а Камінського перевезли в безнадійному стані до Сохачева.

ЧОЛОВІК НА ВЕРХАХ ҐІМАЛЯЇВ.

Комітет ґімаляйської експедиції в Мінхені (Німеччина) дістав відомість, що анґлійсько-американська високогірська експедиція здобула верх Намда Деві в Ґімаляях (7,820 м.). Це найвищий ґірський верх, що його зміг досі осягти чоловік. На згаданий верх зайшли люди вже в липні ц. р., але заки післанець експедиції зміг дійти до найближчої радіостації, проминули два місяці.

ПРОМОВА МУСОЛІНІЯ В МІЛЯНІ

МІЛЯН (Італія). — Минулої неділі Мусоліні виголосив у Міляні політичну промову, яку обговорює ціла світова преса. У цій промові Мусоліні зробив кілька докорів на адресу Англії і Франції, зазначуючи заразом, що Італія хотіла би з цими державами закріпити приязнь. Про недавно заключену приязнь з Німеччиною Мусоліні сказав, що вона зовсім не виключає подібних мирових пактів з іншими державами. Італія є за мир, говорив Мусоліні, але мир, опертий на силі, на зброї. Про Лігу Націй висказався дуже зневажливо й заявив, що вона скінчила свою ролю. Говорив теж про Угорщину та признавав, що їй заподіяно кривду, яку треба направити.

В АНГЛІЇ ПОДІЛЕНІ ГОЛОСИ, ЩОДО ПРОМОВИ МУСОЛІНІЯ.

ЛОНДОН. — Англійська преса поділилася в опінії про промову Мусолінія в Міляні. „Дейлі Мейл", часопис англійського пресового магната Ротерміра, радісно витає цю промову й каже, що вона причиниться до зближення між Англією й Італією, подібно як прийшло до зближення між Німеччиною й Італією. Це зближення мусить конче наступити, говорить „Дейлі Мейл", щоб рятувати европейську цивілізацію. Зате інші часописи, між ними „Таймс" і „Дейлі Телеґраф", поставилися критично до промови й питають Мусолінія, кого він мав на увазі, коли говорив, що хтось загрожує Італії на Середземному морі, бо Англія ніколи не загрожувала і не загрожує.

БЛЮМ ЗНАЄ, ЩО ГОВОРИТЬ.

ПАРИЖ. — Французькі комуністи заатакували премієра Блюма за те, що він активно не підпомагає еспанського лівого уряду. Ці атаки були такі гострі, що здавалося, що між Блюмом і комуністами прийде до розриву. Одначе у своїй промові до соціялістичної преси Блюм висміяв ті атаки і сказав, що комуністи не відорвуться від „народнього фронту", а будуть піддержувати його беззастережно так, як піддержували на початку.

ПЕРЕГОНИ ПОНАД АТЛЯНТИКОМ.

ПАРИЖ. — Французьке міністерство летництва приготовляє на другий рік у травні, в річницю перелету Линдберґа з Ню Йорку до Парижа, повітряні перегони понад Атлянтик. У перегонах братимуть участь ріжні міжнародні летуни. Як нагороди призначені: перша 500,000 франків, друга 300,000, третя 200,000.

ТЕПЕРІШНІЙ РЕКОРД ПОНАД АТЛЯНТИКОМ.

КРОЙДОН (Англія). — Цими днями англієць Молізон перелетів на своїм літаку Анлянтик з Нової Фунляндії до Лондону. Цей перелет забрав йому 13 годин і 17 мінут. Пересічна скорість виносила 160 миль на годину. Такої скорости понад океан іще ніхто не осягнув передтим.

„ПАНСЬКІ ЖАРТИ".

ВАРШАВА. — „Курєр Варшавскі" подає таке: „На теренах громади Долєк відбувалося полювання, в якому брали участь місцеві мисливі й запрошені. Через збіг обставин, замісць звірини, вони натрапили в лісі на чигуна (равбшіцера) Станислава Михальського. Вони кинулися за ним, стріляючи в нього з дубельтівок. Чигун утікав з цілих сил, одначе мисливі окружили його півколом, не перестаючи стріляти в нього. Варварське полювання на чоловіка закінчилося траґічно. Михальський дістав стріли в плечі, в зад голови і в хребетний стовп. В тяжкому стані перевезено його до шпиталю в Скерневіцах. Поліція веде слідство в справі зібрання назвищ учасників цього варварського полювання".

„ТО ЦО ІННЕГО".

КЕНІҐСБЕРҐ (Східні Пруси). — В столиці Литви, Ковні, відбувся зізд польських студентів. На цьому зізді польські студенти ухвалили через акламацію таку резолюцію: „Польська академічна молодь у Литві є переконана, що польська людність у Литві становить нерозлучну частину цілого польського народу, якого членами є всі поляки на світі, без огляду на їх місце замешкання. В той спосіб трактована засада народньої єдности повинна бути дороговказом у всіх наших починах і суспільній роботі".

ХВИЛЯ НОВИХ АРЕШТОВАНЬ У СОВЄТАХ.

ЛОНДОН. — До Лондону доносять з Японії, що на Далекому Сході, в Хабаровську, Владивостоці і Нікольську Усурійськім, совєтська влада розпочала масові арештування серед осіб, підозрілих у „троцькізмі". Арештованих начисляють до 7,500. Серед них є чолові большевицькі достойники, як директор морського транспорту Борковський, директор комісаріяту трестів Піскунов і багато інших. Арештування відбувалися також серед вояків, офіцирів, а навіть серед політичних комісарів.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.
at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Edited by Editorial Committee
Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.
Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.
За оголошення редакція не відповідає.
Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союза: BErgen 4-1016. 4-0807.
За кожду зміну адреси платиться 10 центів.
Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

ПЕРЕДВИБОРЧА ШТУЧКА

Від якогось часу курсували чутки в краю, що перед самими виборами великі партії виступлять з якимось новими штучками, в яких виборцям не буде можливо зорієнтуватися, бо ці штучки припадуть занадто близько до виборів. Здавалося, що ці чутки спиралися тільки на фактах з попередніх президентських виборчих кампаній. Та тепер показується, що вони спиралися на справжні факти з цеї кампанії: видно, як це звичайно діється, таких річей, не зважаючи на найкращу волю, укрити не вдасться.

У попередніх кампаніях Републиканська Партія дуже часто послугувалась агітацією по великих фабриках, котрих власники звичайно належать до цеї партії, що, мовляв, ця фабрика буде закрита, хіба що републиканці виграють вибори. Або: як виграє Републиканська Партія, то фабрики знову підуть у рух. Або щось у тому роді. Уживати чогось подібного цього року було очевидно безнадійним, бо населення краю ще не так дуже давно мало републиканську адміністрацію й бачило, що фабрики за неї не пускалися в рух, але ставали.

Отже придумано іншу штучку. Дня 1-го січня 1937-го року підприємці й робітники мали би почати платити свої вкладки на забезпечення. Цього хопилися фабриканти на спілку з Републиканською Партією, щоб застрашити робітників. Придумали ріжні способи. Звичайно додають до коверти з робітничою заплатою певну осторогу. Така осторога каже: „В січні 1937-го року нас примушує Рузвелтів закон про „новий розділ" стягати з робітничої заплати 1 процент з вашої заплати та віддати це урядові. Остаточно це стинання може дійти аж до висоти 4%. Ці гроші ви може колись дістанете назад у будуччині, але тільки тоді, як конгрес ухвалить на ту ціль відповідні гроші. Нині на це ґарантії ніякої німа. Рішайтеся перед 3-тім листопадом, перед виборами, чи хочете пускатися на таке ризико".

Президент Рузвелт уже підчеркував вартість цеї остороги. Робітникові не кажеться, що йому обтягають на пенсію на старі роки. Йому не говориться, що фабрикант зо свого боку має додати до цього фонду певну суму. Йому не говориться, що обтягнення з заплати мають за 3 роки виносити по 1% і аж у 1949-тім мають дійти до 3%. І йому не говориться, що за цей закон голосували в конгресі не лише демократи, але й републиканці.

Звісно, робітники можуть собі голосувати за Рузвелта, або, як хочуть, можуть собі голосувати за Ландона, але що вони не робилиб, їм треба зрозуміти наперед, де є сутнє питання виборів, а де звичайна політична штучка, обрахована на застрашення тих, що не знають фактів.

Д-р Кирило Трильовський.

ПРО ПОЛКОВНИКА ДМИТРА ВІТОВСЬКОГО

(З моїх споминів).

Дня 8. липня 1919 р. трапилася під Ратібором на Шлеську жахлива летунська катастрофа. Літак, на якому вертався з закордонної дипльоматичної поїздки до Батьківщини полк. Дмитро Вітовський зі своїм адютантом пор. Чучманом, запалився й упав розгорощений на землю. Звуглені останки обох героїв перевезено до Берліна і тут їх з належними почестями похоронено.

До вибуху світової війни тип героя був у Галичині за часів австрійського панування майже незнаний. Зате багато наших молодців показалися справдішними героями підчас світової війни в рядах Українських Січових Стрільців. До них належав власне і Дмитро Вітовський, котрий уже чотири роки перед вибухом тої війни ділом показав, що в нього справдішня геройська вдача.

Син селянина з Медухи, пов. Станиславів (ур. в 1887 р.) був він вже підчас своїх школярських літ завзятим українським патріотом, а вступивши до університету у Львові, належав до тих, що ділом боролися за здобуття для українського народу в Австрії найвищої школи, власного українського університету.

В лютім 1911 р. засів він з цеї причини разом з більше як 100 своїми товаришами на лаві обвинувачених у львівськім суді. Тоді і я з рядом інших українських адвокатів належав до оборонців тої молоді. До моїх клієнтів належав тоді і Порайко з Устя коло Снятина, що пізніше, не маючи навіть першого правничого іспиту, зістав на Україні під Советами міністром... судівництва. Та хоч як ішов він на руку московсько-большевицьким диктатором, то здається і цього було Москві замало і його теж поставлено „под стенку", чи заслано на Соловки.

Я пізнав його яко молодого студента, котрого особиста амбіція просто розсаджувала. І так він і перепер свій вибір на повітового січового отамана в січовій орґанізації в Снятині. Він одначе в дійсності нічого не робив на орґанізаційнім полі, а коли прийшло до великого січового свята в Снятині, в літі 1912 р., то всю працю виконували самі селяни і міщани снятинського повіту а він і пальця не приложив до тої роботи.

І Вітовський зістав в Станиславові 1914 р. повітовим осавулом, але заки зміг розвинути свою діяльність, дістав по саду в адвоката, покійного д-ра Е. Косевича в Коломиї. Цей одначе до місяця помер, а незадовго вже почался і світова війна та орґанізація українського леґіону Січових Стрільців. Вітовський зараз з самого початку приїхав до Львова і взяв живу участь в орґанізаційній роботі. Боєва Управа іменувала його сотником, але австрійська військова влада робила йому великі трудності в признанню офіцирської шаржі, бо він зістав передтим мабуть таки в тім студентськім процесі засудженим за якусь політичну провину, а це довело до втрати офіцирського ступня, який він був зискав в австрійській армії на підставі іспиту, зложеного в однорічній резервовій офіцирській школі.

Дмитро Вітовський.

Дня 27. серпня 1914 р. вибухла у Львові велика паніка: „Рознеслися вісти, що москалі доходять уже до личаківської рогачки". Вітовський тоді заалярмував Українських Січових Стрільців, що були закватировані в Академічнім Домі, і всі вони стали зараз в рядах, узброєні втарими австрійськими крісами „верндлями" на один стріл. Узброєння нашого леґіону (як зрештою і польського) у старі верндлі, це був вицвіт австрійського розуму. Верндлі це були перші австрійські, ззаду набивані кріси, які впровадила Австрія до своєї армії з початку 70 рр. минулого століття. Взагалі та реформа була наслідком програної австрійцями битви під Кеніґрецом в 1866 р. Тоді то побили їх прусаки головно в той спосіб, що вже мали кріси, набивані ззаду, коли австрійці мали ще кріси, набивані з переду при помочі „лядштока". Крім того ще і це немало причинилося до погрому австрійців, що їх військо було убране у цілком білі кабати, так, що такого жовніра видно було на пів милі. Очевидно, не згадуємо тут про стратеґічні помилки австрійського ґенерального штабу.

Досить, що тоді, в четвер, 27. серпня 1914 р., коли вибухла в цілім місті величезна паніка, так, що над ним стояв шум немовби над розбурханим морем, Вітовський знайшовся, як то кажуть, „в пункті". А тому, що ще бракувало набоїв до верндлів, бо були замкнені в якійсь шопі, то він казав розбити двері та роздав набої між своїх стрільців. Сам він поспішив до корпусної команди, щоби там зголосити поготівля свого відділу. На жаль, приняв його там не дотеперішній шеф штабу полковник Рімель, великий прихильник нашого леґіону, але полк. граф. Лямезан, спольщений німець, син колишнього президента краєвого суду у Відні. Він оженився з одною полькою, вдовицею, своячкою бувшого намісника графа Пініньского, й не лише цілком сольщився, але став іще вшехполяком. Він був проклоном нашого леґіону, бо власне наші „приятелі", знаючи прихильність Рімеля до українців, постаралися, що Рімеля забрано, а на його місце дано Лямезана. Йому загально приписують і той сумний факт, що коли дня 3. вересня зібралося в Стрию 8,000 наших добровольців, військова влада лише 2,000 лишила при Українських Січових Стрільцях, а решту розпустила домів, і то переважно в повіти, обсаджені вже москалями. Є це одинокий може випадок у всесвітній історії, що влада держави розіґнала добровольців, що зголосилися дбровільно для її оборони.

Одним словом, ґраф Лямезан з дуже квасною міною приняв доповідь Вітовського, але зате повідомив про неї старого полковника кавалерії Моліка, якого головна команда австро-угрської армії накинула була нашому леґіонові на команданта. Він пішов за якийсь час туди, куди йому й належалося, то є до комісії добору коней.

Молік, повідомлений Лямезаном про поготівля, заряджене Вітовським, покликав до себе поручника Галущинського, що стояв покищо на чолі УСС-ів, та змив йому голову, висказуючись, що коли би іще раз щось подібне трапилося, то він поставить внесення на розіґнання „цілої банди", себто українського леґіону.

З цього видно, в якім світлі Лямезан представив Молікові енерґічний і самозрозумілий поступок Вітовського.

На початку вересня 1914 р. відійшов він разом з іншими стрільцями на закарпатську Україну в цілі вишколювання добровольців, з котрих майже ніхто іще в війську не служив. А треба зазначити, що великий розум австрійської команди розпорядив, що до леґіону можна приймати лише таких українців, котрі ще не обовязані до служби військової, або взагалі уже не є обовязані до цеї служби. Виходило отже, що в леґіоні могли служити лише дітваки або старці.

Хотяй Вітовський мав багато праці при вишколенню наших УСС-ів, а потім брав і чинну участь в карпатських боях нашого леґіону з москалями, то всеж таки знаходив ще досить часу для праць в цілі доповнення нашого леґіону. І так з кінцем жовтня 1914 р. появився він у Відні, а на скликаних для цеї справи зборах студентів січовиків виголосив палку промову, заохочуючи їх до вступлення в ряди українського леґіону.

Також, коли в березні 1915 р. зорґанізувала була Боєва Управа у Відні нову доповняючу сотню УСС-ів, то Вітовський приїхав до Відня на свято її заприсяження. Відбулося воно дуже торжественно у великій салі віденського ратуша. Покійний вже митрат о. д-р Жук, убраний у митру, відслужив тоді Службу Божу, а Вітовський і я виголосили відповідні промови. Вітовський був тоді, як то казалося по німецьки, „ганц фельдмессіґ адюстірт" (в комплетнім полевім однострою). Промова його була виголошена з правдивим поетичним полетом, так як і годилося для людини, що вже й передтим оголошувала свої вірші під псевдонімом Гнат Буряк.

По промовах заприсяжено добровольців, а свято закінчено австрійським і українським гимном.

(Кінець буде).

„ПОЛЬСЬКО-УКРАЇНСЬКІ ВІДНОСИНИ"

Під таким заголовком поміщує „Манчестер Ґардієн" з дня 13. жовтня допис свого варшавського кореспондента про положення українців в Польщі, звертаючи головну увагу на недавно проголошені резолюції Центрального Комітету УНДО. До статті додана мапка Польщі з українськими землями.

„Значучу відповідь на питання, чи поправилися польсько-українські відносини чи ні, — пише „М. Г." — дає важлива резолюція, принята недавно на конференції Центрального Комітету Українського Демократичного Обєднання у Львові. По вислуханню звідомлення, предложеного п. В. Мудрим, головою парляментарної групи УНДО, заявив комітет, що українське порозуміння з польською владою, заключене минулого року, не принесло сподіваних результатів. Нормалізація польсько-українських відносин може тільки тоді дати користь для обох сторін, української меншини і польської держави, коли українцям признається всі ті права, які вони втратили в р. 1919. Тимчасом, хоч українська сторона виказала добру волю, нормалізація не мала сподіваних результатів. З українських жадань, поставлених перед польським соймом, — якого віцемаршалом є п Мудрий, — узгляднено тільки зникаючо малу частину.

„Резолюція виказує далі велике невдоволення з причини аґрарної реформи. Українці все жадали, щоби при поділах великої посілости в полудневій Польщі ділено землю поміж українців, а не роздавано її польським поселенцям, спровадженим з інших частей держави. Під тим оглядом положення є гірше ніж коли бувало. Резолюція йде так далеко, що звертається до всіх українців, головно до селян, щоби вони боролися за „природне право українського селянина до землі".

„Резолюція також складає вину зросту комуністичних настроїв серед українців на те, що порозуміння не принесло майже жадних результатів. Українські провідники так заалярмовані поширенням комунізму, що недавно появилася проти комунізму перестороґа, видана головою Української Церкви у Львові. Резолюції закликають Українську Парляментарну Репрезентацію до „посилення боротьби" за українські жадання і до вжиття у звязку з цим „відповідної тактики" на парляментарній арені.

„В резолюції не кажеться виразно, які саме жадання ставлять тепер українці, по році заключення порозуміння, але знаємо, що жадання включають заснування українського університету, допущення українців до державної служби, збільшення репрезентації в самоуправних інституціях та цілу низку інших концесій політичної та культурної натури.

„Резолюція викликала, велике невдоволення зі сторони польської преси. „Курєр Поранни" каже, що вона зладжена в тоні погрози. Він признає, що польсько-українське порозуміння ще не принесло бажаних результатів, — але „кожний початок важкий". Щож торкається жадання землі, то „польська держава є повним сувереном своєї території і не може приймати українських жадань, поставлених в такий спосіб".

„Можна сподіватися, що під натиском опінії краю українські провідники поведуть енерґійну кампанію за добуття дефінітивних концесій від уряду. Вони напевно будуть настоювати свої домагання підчас надходячої парляментарної сесії".

Допис подаємо без коментарів, хоч він не зовсім вірно представляє положення справи. — **(Укбюро, Лондон).**

— О так, каже лікар після того, як оглянув хорого — ваша недуга то дуже цікавий випадок, який збогатить медицину...

— Алеж пане докторе, прошу зважити, що я не такий багатий.

Улас Самчук.

ВІЙНА І РЕВОЛЮЦІЯ

Друга частина „ВОЛИНІ".

Передрук заборонюється. — Авторські права застережені.

(44)

Повітря крає літак, що пряму над жолобецький ліс. Там гупонуло кілька вибухів, на котрі відповів дрібним цокотом скоростріл.

Маршові роти, що вилазили з лісу, лягли, мов кошена трава.

А літак все кружляє. Ось він над головою Матвія. Став чоловік, задер голову: — дивись, різун його ма', гармідер... — і не договорив. Щось неймовірне брязнуло в його вухах. Дикі дзвони дзвонили навкруги, пітьма з блискавками линула у порожнечу світу і вже не хотілось йому більше нічого. Клякнув до чорної латі землі, що вилізла зпід снігу, руку праву відкинув від себе, на лівій лежала голова. Зпід рідкого волосся на чолі виступила червоної барви роса, збилась в струмок, стекла чолом, через перенісся, ліве око і покапала на землю.

— Таaатуууу! Таaатуууу! — Женеться і гукає Володько. Біжить через поле, грязюкою. Земля рветься за його чоботями і розлітається закарвашами навкруги. Він вже не чує ні літака, що все кружляє у блакиті, ні вибухів, зривів, ні криків, що несуться зпід ліса. Здалека бачив він, там, де йшов батько, порожньо. Чув вибух і серце його йокнуло таким різким болем, якого це не відчував ніколи. Тисячі тисяч вибухів шаленими рокотами згучали в його вухах, але всі вони не торкались його нутра. Цей один тріпонув ним цілим. Затремтіли руки, ноги. В очах чорний дим вився дивовижними клубами...

— Таaатуууу! Таaатуууу!

Прибіг. — Таа!... — впав на батька. На руках, на ногах, на тілі купи грязюки. Дивно і страшно лежить голова. У горлі Володька засікся віддих і він не знає, що робити. Судорожно стискає батька, а коліна його вгрузали в землю.

— Тату, тату! — вирвалося нарешті з нього. — Ой, тату?! Що з вами?!

Він знав, що з татом. Долоня його торкнулася чола і на ній лишилась одна пляма. Він швидко тернув об штани. Ой! — вирвалось з нього, ніби йому пекло. А батько непорушний...

Але переляк, окаменілість змислів, від чого, здавалось Володькові, окаменіла також ціла природа навколо, одним штовхуном зрушило в рух один удар батького серця. Хлопець вигукнув, ще раз припав вухом до грудей і навіть затримався. Чує... Так!... Бється! З неуявної глибини доходять, удар за ударом, — кроки батькового серця і Володько переконаний, що це бє рівним боєм сама могутня чорна земля.

Дикий і розгублений побіг в напрямку своєї оселі, з подвіря котрої, не зважаючи на небезпеку, бігли мати, Василь, Катерина, Хведот. Всі бліді, всі окаті і вітер, як на те, пружно бє проти них.

Коли добігли, батько вже дивився. Дивився рівно й спокійно. Очі темносині й ясні; а Володько перший раз надмірно звернув увагу на той погляд, що дивився просто у вічність неба.

Земля мокра. Коліна Матвієвої родини вгрузли в її поверхню. Жах, надія, благання Бога. Ні, це не родина. Це сам один Матвій у свому великому продовженню. Це він, — безперечно він. І той жахливий рев „Юнкерса", що летів з висоти, і ті вибухи, що гулкою луною стрясали ліс, не в стані стлумити непереможного бажання жити... Він жив, хоч не раз, бувало, виривалось з уст його: — чесна людина смерти не боїться. Страшно, що це тільки ти переконаний, як ще багато діла не довелося довести тобі до кінця. А решта...

І правда. Матвій не брехав. Спокій, який спочивав на його обличчю, підтверджував силу його душі... Так. Такі люди, як Матвій, не кидають своїх слів на вітер. Кажуть те, що виходить з їх глибокого переконання і замовчують те, що не повинно **голосним бути,** бодай би **гострим цвяхом** сторчало воно в думці.

Мати пізніше казала: — і от, кажуть, що нема чуда. Хібаж то не чудо?... А підіть но, людоньки, та подивіться... Яму таку вирило, що кінь сховається, а „його" тільки приглошило і дещо на лобі дряпнуло. Кому не суджено — не вмре. От дивіться... Казали: — ще, що йому... Він старий, його на „позицію" не заберуть... А тут нечиста сила „ароплянa" принесла і на тобі позицію...

Матвій кілька днів лежав. Володько не відходив від його леговиська. Видумував, щоб батькові дати поїсти. Бігав до „лавки" і приніс булки. Матвій усміхнувся. Володько безперечно ніколи не забуде тієї усмішки. Вона розвіяла той чорний липкий острах, що твердо заліг у душі хлопця.

— Еее, цим мене не накормиш. Булка — пінка, а мені щось поживного треба, — казав Матвій.

Мати зарізала двоє курей. — Перша мені, — говорив батько. — Як зірвав гризу, живота різали, кишки на місце впихали. Три тижні одною юшечкою жив. Як подумаєш... Ціле життя — одна війна... Руку вибив... Ет... Видно, інакше годі.

На дворі сильно виґравало сонце. По кількох днях Матвій звівся і дибав під клуню. Сюди, з неуявних висот, зливою лилися і впиралися цілим тягаром пахучі промені. Рій ранніх мух, мов струни, бренькали по дилях. Поля висихали. Брость дерев обертався у бруньки. У Кремянці бовхали „зінітки" і рев літаків нагадував осінні гармідери молотилок. Але це весна. Так. Особлива, але все таки вона — та сама, що викликала квіти з чорнозему і небо барвила наново.

Маршові роти йшли тепер ночами. Але йшли без кінця. А скільки, кажуть залізною дорогою перли їх. О, весна зрушить „їх". Не будуть вони далі стояти на місці. Кажуть, генерал Брусілов за діло взявся. „Тамті", видно, пронюхали таємо. День-по-день літаки пускають, нишпорять, скидають бомби. Парки все стріливо підвозять.

„Біловусий фуражир" і безліч інших силою видирали в людей те останнє, що десь лишилось. Видирали солому, навіть гнилу. Сіна ніхто й не пиав.

— Е, коб Бог дав, щоб вибили отого австріяку трохи туди далі, — говорив Матвій.

(Дальше буде).

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

СПРАВЛЕННЯ ІНФОРМАЦІЇ.

„Foreign Language Information Service" (відома під назвою „ФЛІС") помістила в 247-мім числі „Свободи", під заголовком „Вибір конґресу" помилкові інформації. Тому, що багато наших людей, покликуючись на ті інформації, моглиб при виборі горожанських паперів дати фальшиві відповіди, не від річи буде це справити. ФЛІС пише, що: „сенат служить як найвищий суд у справі обвинувачення високих урядників, хоч палата послів має право переглядати всі оскарження за надуживання таких урядників. Навіть самого президента конгрес може обвинувачувати". А при кінці читаємо, що: „Згідно з конституцією, конґресмен мусить мати 35 років життя та бути сім років ситизеном, а сенатор щонайменше 30 років життя і десять літ ситизеном".

Зачнемо від кінця. Коли говоримо про конґресменів, то говоримо про тих людей, що мають право засідати в конґресі. Згідно з конституцією, конґрес складається зі сенату і палати послів (Representatives), коли отже говоримо про конґресменів, то говоримо про сенаторів і послів і не можемо сказати, що конґресмен мусить мати 35 років життя, бо після конституції посол має мати тільки 25 років життя і бути сім літ горожанином, а сенатор мусить мати 30 років життя і бути 9 років ситизеном, а не десять.

Дальше, конґрес як такий не може обвинувачувати ані президента, ані нікого іншого, бо право обвинувачування і виготовлення акту обвинувачення проти президента, як і проти всіх інших конституційних урядників, прислугує виключно палаті послів, а сенат має виключне право розбирати таке обвинувачення, і то не як найвищий суд, бо суд має право розбирати справи і винних карати, а сенат не має права карати, а може тільки двома третинами голосів обвинуваченого виправдати або осудити (не засудити), що потягає за собою втрату уряду і нездібність бути більше публичним урядником Злучених Держав. Такий осуджений і усунений урядник може опісля бути обвинувачений, суджений і покараний властивими судами після права.

Колиб сенат був найвищим судом в таких справах, то обвинуваченого не можнаб було опісля потягнути до судової відповідальности, бо конституція в так званих "Bill of Rights" забороняє "double jeopardy", себто подвійне судження людини за ту саму провину.

Адв. В. Кузьма,
Нюарк, Н. Дж.

ЯК ОПРАВДАВ СЕБЕ ПЛАСТ

(В 25-ліття заснування Українського Пласту).

Пласт повстав зо жадоби перемогти чи підбити суперників краще узброєних у певні внутрішні цінности. Пласт зродився в людини чину, в думках вояка, якого одинокою девізою є — стояти на сторожі прав своєї країни, охороняти рацію існування своєї держави. Ідея заложення Пласту є ніщо інше, як вишукування методи для кращого виховання — визброєння будучих оборонців кращого завтра своєї батьківщини.

Тому не дивно, що Пласт, як ніяка організація перед тим, блискавично обхоплював чимраз то ширші круги під своє володіння. До нас пластова ідея прийшла запізно. Хто знає, якби нині виглядала карта Европи, колиб ті модерні лицарі почали були ширити свої принципи серед нашого суспільства на десяток літ скорше.

Як у всіх інших націй, так і в нас приняв собі Пласт питоме наше національне обличчя. Бо чиж не подібні є пластуни до славних наших дружинників з тих часів, коли то, „слава за ними стояла"? Цеж ті розносили славу нашої землі на вістрях своїх мечів, що були „під трубами повиті, під шеломами леліяні, кінцем копія годовані — пути їм були відомі, яруги їм знані і луки у них напружені, шаблі виострені, і самі скачуть, як сірі вовки в полі, шукаючи собі чести, а князеві свому слави". Чиж не чути в тих словах всього сенсу пластування?

І так ми — перебравши зверхні форми скавтінґу Бейден-Повля, всеціло відчули зміст життя княжих дружинників, навязавши до безмежної туги за волею з часів Козаччини — створили свої легіони модерного лицарства під назвою Пласт. Тому не диво, що в часі світової заверухи українські пластуни відчули, куди їм стелиться путь. Це були перші пластуни, що з їх гуртка вийшла ідея створення Січових Стрільців, а члени того гуртка, як І. Чмола, Р. Сушко, О. Степанівна, Сидорович, Семенюк, стають першими і найвизначнішими організаторами У. С. С.

Ще стріли не вмовкли, як на руїнах програної підноситься знову прапор, що кличе до дальшої боротьби. Це знов є перші пластуни, що гоять рани національного організму. Це вони зносять цеголки, щоб вибудувати народній храм віри у свої сили. Це ті, — в широких кресанях — гартують себе, організують, вливають нам нову віру у краще завтра. Це їх видно на всіх шляхах, у спеку й бурю, завжди усміхнених. Тоді пластуни стають народнім аванґардом. Пластуни завжди пригадують народові ті часи, коли то „широко залунала слава, що нам воскресла вже держава, що Україна встала з тюрм". Народжується нова ідея, ідея, що жене людей на барикади. І тоді в найбільшім розвитку падає удар.

Ворог зрозумів, що наростає потужна сила, що зуміє змити ганьбу, нанесену нашій землі.

Але хіба є сила, щоб вирвати одним почерком пера те, що в грудях палає? Ні! Це можна лише забрати разом з життям

І всі ті події, що наступили по розвязанні, говорять за те, що Пласт виправдав себе. То ті — скальні орли — пишуть дальшу героїчну сторінку нашої історії. То вони стають живими смолоскипами, що освічують правдиву путь до визволення. Бо лише правдиві пластуни можуть додержати принцип Бейден-Повля, що каже: „Ніколи не говори, що вмираєш, доки не вмреш".

Беркут.

ДЕСЯТИЙ ЗЇЗД УКРАЇНСЬКОЇ СТРІЛЕЦЬКОЇ ГРОМАДИ.

Десятий зїзд Української Стрілецької Громади відбувся у Нюарку, Н. Дж., в неділю, дня 18 жовтня ц. р. в присутності 26 відпоручників від Стрілецьких Гуртків ч. 1, 2 і 9.

Збори відкрив голова д-р Володимир Ґалан вшануванням памяти поляглих членів нашої армії. Після приняття порядку нарад вибрано до проводу зїзду т. Дмитра Галичина. Секретарював т. Юліян Баранюк.

Двох стрільців з Ню Йорку, які після ухвали зїзду, в минулому році провинились нарушенням статута Укр. Стр. Громади, візвано опустити салю нарад і принято до відома їх вичеркнення з членства Укр. Стр. Громади.

Осуд ганебної тактики.

Зїзд „строго осудив, для українських стрільців непримірну і ганебну тактину деяких невідповідальних одиниць, що називають себе стрільцями, а виносять безпідставні, орґанізаційні й особисті спори перед американський суд, а крім цього заповнюють цими спорами ще й пресу, і тим вносять між громадянство роздор і хаос".

Звіти.

Звіти з діяльности за минулий рік здавали голова, секретар і скарбник Укр. Стр. Громади і голови Стрілецьких Гуртків ч. 1, 2 і 9. Після обширної дискусії уділено всім вотум довіря.

Військовий вишкіл.

Головною точкою нарад була дискусія над теперішним станом військової науки у нас та над приміненням модерного військово-технічного знання в приготовці українських боєвих кадр. Сконстантовано факт, що найприкрішою перешкодою в перепровадженню одноцільних військово-вишкільних вправ є брак українського військового словника і підручника військової тактики.

Стверджено, що наші військові учені вже мають приготовані такі підручники в рукописах, а бракує тільки фондів на видання їх друком.

Фонди на видання військових підручників.

Припоручено управі Української Стрілецької Громади приступити до негайної збірки фондів на видання двох вище згаданих підручників і занятись її виданням. Для примірного початку в тій справі наложено на управи Стрілецьких Гуртків обовязок виділити на ту ціль певні призначені суми.

Зїзд Української Стрілецької Громади візвав теж українські орґанізації й українських громадян піддержати фінансово видання тих необхідних підручників. Фонди просять слати на адресу секретаря.

Вкладки.

Впродовж трьох місяців гуртки і члени мають вирівняти свої вкладки і наложені суми на видання військових підручників.

Уряд на біжучий рік.

Старий уряд вибрано наново через аклямацію.

Голова: д-р Володимир Ґалан, 1134 Atwood Road, Philadelphia, Pa.

Секретар: д-р Павло Дубас, 1430 Girard Ave., Philadelphia, Pa.

Заступника предсідника і контрольну комісію доповняється зі Стрілецького Гуртка ч. 1 в Філядельфії. В біжучому році ними є: заступник предсідника, т. Григорій Грищишин; скарбник, т. Василь Канюка.

Товариське приняття.

Після нарад гурток ч. 9 підготовив для учасників зїзду і гостей (адв. Кузьма і ред. С. Шумейко) товариську перекуску, якою проводив тов. Ю. Баранюк. При промовах та звуках стрілецьких пісень закінчено зїзд відспіванням національного гимну.

Управа Української Стрілецької Громади.

Лікар: — Добре, що приходите до мене з цією вашою недугою. Маю вже в ній досвід.

Хорий: То добре складається. То пан доктор знають цю недугу?

— Не лише знаю, а сам недужаю на цю недугу вже від двацять літ.

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ

НЮ ЙОРК, Н. Й.

Відкрито студію українського клясичного балету.

Відкриття такої студії, як вище згадано, це добра новина. Вже час нам, як ще не стати, то принаймні постаратись стати на той вищий щабель артистичної драбини, до якого давно вже додрапались навіть і такі народи, що їм Бог не дав ні того замилування до мистецтва, ані тої кебети, що дав нам.

Студію відкрив Дмитро Чутро. Він хоче зробити спробу створити український балет. Що громада наша, в найріжніших верствах своїх, розуміє, або бодай відчуває вагу цього, що п. Чутро піднявся доконати, показує та невимушена щирість, яка панувала серед цеї ріжноманітної публики, яка зійшлася до льокалю студії в неділю, дня 25 жовтня, на відкриття. Були там відомі нам артисти і композитори, українські й чужі. Були нарешті й наші діти: гарні маленькі дівчатка в вишиваних сорочечках. Ті діти колись допоможуть розгорнути прапор України.

Поставивши „Мазепу", п. Чутро дав доказ, що „в нього є порох в порохівниці". Як на полі балету докаже він того, чого доказав на оперовім полі, то прорубає нашому мистецтву нові дороги. Перед Чутром вузол, та ще й як заплутаний! Чи потрафить його він розвязати? В народніх танках ми майстри, та як буде виглядати наш балет, того не в силі ще ніхто сказати. Та на всякий випадок треба побажати п. Чутрові успіхів і на тім полі.

С.

— Чому ти не позихала, щоби позбутися такого нудяра?

— Я пробувала, та воно нічого не помогло, він став захоплюватися моїми зубами.

ЛЮБОВ І ЖІНКА В ПРИПОВІДКАХ РІЖНИХ НАРОДІВ

Любов це тема безчисленних приповідок і приказок. Стрічаємо між ними і корисні й некорисні для самої любови.

У **Фінляндії** кажуть: „Мід це заслуга бджіл, любов прикраса людської душі". В **Росії**: „Любов це перстень, що не має кінця. В **Німеччині**: „Колиб любов зростала так, як зменшується, то чоловік і жінка зїлиб одно одне". **Італійська** приповідка з околиці Міляна: „Ліпше хай бє гарний мужчина, ніж щоб пестив брат!" **Англійці** кажуть: „Дівчатам не бракує нічого, лише мужчин; колиж дівчина має мужчину, бракує їй усього".

Коли йде про подружжя, то стрічаємо тут неодну суперечність. Тяжко нераз жінці вийти замуж. Та, як каже італієць з околиць **Венеції**: „Нема в ятках мяса, якого не схопив би пес або кіт"; з околиць **Берґама**: „Нема такого поганого горшка, для якого не знайшласяб покришка".

Німець уважає подружжя загалом корисним. „Подружжя" це почесть, „чоловік без жінки, це голова без тіла", одначе **москаль** твердить, що „навіть добре подружжя, то покута", а **італієць** з околиці Венеції каже, що жінка дома, то як горіх під стопою".

Часто у приповідках поручається обережність при заключуванні подруж. **Німець** каже: „Не бери жінки, коли не можеш виживити трьох". **Китаєць**: „Чоловік і жінка це птахи на полі, птахи сидять разом у кущі, одначе рано розходяться". **Французька** приповідка каже: „У доброму подружжі чоловік мусить бути глухий, а жінка сліпа". **Серб** каже, що „легко оженитися одначе тяжко позбутися жінки", бо „жінка це не скрипка, яку, коли заграєш на ній, можеш повісити на стіні" (московська). Вкінці **англієць** твердить, що „добре оженитися пізно, або ніколи".

Яка повинна бути жінка? **Араб** каже: „Хто хоче краси, хай продасть хату", а зрештою згаси світло, кожна жінка буде однакова" (німецька). **Італієць** каже, що „молода коза лиже сіль, а стара зїсть сіль разом із мішком", навпаки твердить **німка**, що старий чоловік такий приємний для молодої жінки, як блоха в усі".

Вдови треба оминати. „У вдови хліб готовий, та не для кожного він здоровий!" (чеська), а **жид** перестерігає: „Не вари в горшку, в якому варив хтось інший".

Приповідки твердять, що подружжя треба заключувати в молодому віці: „Молоде подружжя, довге кохання" (німецька); „Свіже дерево дає добрий огонь" (англійська); „З двацятим роком дівча, з трицятим гарна жінка, з сороковим поставна постать, із пятьдесятим дурна стара" (італійська з околиць Венеції).

Само подружжя потребує дбайливої внутрішньої опіки. „Звук металю приводить жінку до упадку" (італійська і льомбардська). „Золото переходить пробу в вогні, жінка в золоті" (тосканська); „Коня хвали щодню по місяцеві, жінку по рокові" (чеська). „Коли чеснота йде танцювати, то танцює на склянних ногах" (німецька). — „Втрачена честь не вертається" (німецька). „Жінка без стиду, то як потравка без соли" (арабська).

Що подружжя впливає на зміну характеру чоловіка й жінки, легко запримітити: „Хто ожениться, той зміниться", кажуть москалі. **Еспанець** означує зміну в мужчині так: „Неженатий — пан, наречений — лев, жонатий — осел!" одначе й жінки не щадять: „Як дівчина — лепська, як жінка не варта буряка" (італійська з околиць Берґама, „Коли дівчина хоче вийти замуж, має один язик, а сім рук; місяць по шлюбі вже лиш одну руку, а сім язиків" (із околиць Венеції).

Добра жінка, це самособою ідеал чоловіка. „Добра жінка, це вінець чоловіка" (англійська). „На добру жінку нема ціни" (італійська). „Добра жінка вказує чоловікові дорогу" (литовська). „Добрий кінь не кульгає ніколи, добра жінка не свариться" (англійська). „Жінка добра тоді, коли слухає чоловіка" (жидівська). „Жінка повинна відзначатися чотирма прикметами: чесноти, мови, постатті та праці" (китайська). Та чи часто стрічаємо такі ідеали? „Є лише одна добра жінка в краю, а кожний чоловік думає, що то його" англійська). „Були три добрі жінки: одна втекла зо світа, друга втопилася, а третьої ще шукаємо" (німецька). **Данець** каже про лиху жінку так: „Дим, цибуля і лиха жінка витискають із очей сльози".

Чи перша чи друга жінка ліпша, про те ріжно кажуть приповідки: „Коли перше подружжя розійшлося, то вже по обіді" (жидівська). „На першій жінці тратиться, на другій зискується" (італійська з околиць Берґамо). Перша жінка мітла, друга пані" (еспанська).

Жінка як мати зображена в приповідках майже все оптимістично. **Індійці** кажуть: „Любов матери, це найбільше добро. Подібні є европейські приповідки, „Хто каже: більше як мати, помиляється (з околиці Венеції). „Привязання матери все нове" (німецька). „Добра мати не каже: чи хочеш, лише дає" (англійська). „Материнська рука мягка навіть тоді, як бє" (чеська, лотиська).

Вкінці годиться подати для прикладу й українські приповідки:

Ой так сіють мак, на долині просо, залицявся в ходаках, оженився босо.
Не мав лиха тай оженився.
Чорт сім пар ходаків сходив, заки їх обоє до купи звів.
Віддалася за лиху долю.
Кобим ся оженив, дав бим вола; кобим ся розженив, дав бим і два.
Не скакалиб дівки дрібно, якби їм це не потрібно.
В затінку стане за дівку.
У нашої Катерини весілля й хрестини.
Дівоча краса, як маєва роса.
До Дмитра дівка хитра, а після Михайла хоч за попихайла.
Чорнобрива, як риже теля.
Хоч за старця, аби не остаться.
Покрів моя, Покровонько, покрий мою голівоньку, хоч ганчіркою, аби я була жінкою.
Не в тім хороша, що чорнобрива, а в тім, що діло робить.
Свасі перша чарка й перша палка.
Жінка не черевик — з ноги не скинеш.
Замуж іти не дощеву годину перестояти.
Яку йому кару дати? Оженити — буде знати!
Не страшно женитись, а страшно журитись.
Жінка лозинка: куди хочеш похилиш.
Чоловік винен, що жінка ледащо.
Перша жінка від Бога, друга від людей, а третя від чорта.
Нема кому ні обіпрати, ні облатати: треба женитися.
„Оце пекла, бодай катівських рук не втекла!" „Та цить, дурний, то жінка!" „ну, нічого, як захолоне, то добре буде!"
У нас така приповідка: де парубок, там і дівка.
Нема в світі правди — тільки рідна мати.
Нема в світі цвіту цвітистого над маківочки, немаж і роду ріднішого від матіночки.
Жінка для світу, теща для привіту, матінка рідна лучше всього світу.
Нема тих яток, де продають рідних маток.

ВІДОЗВА
до односельчан села Карова, пов. Рава Руська.

На днях насів до Америки на руки нашого громадянина зі села Карова, пов. Рава Руська, лист, у якім пишуть ось що:

„Дорогі земляки! Можемо Вам написати, що ця праця в нашім селі, як і в цілім повіті та в цілій Галичині поступає вперед. Нарід освідомляється.

В нашім селі ще багато завдань і намірів до здійснення. В Народнім Домі одна велика галя ще не викінчена, а вже хочуть її розширювати, бо показалася замала. На весну хочемо прибудувати до неї яких пять метрів. Ми задумали зі сцени і салі зробити одну велику салю, а прибудувати сцену. На це ми поволі збираємо гроші.

„Цього року читальня влаштувала свято обжинків. Хлопці і дівчата по скінченню жнив ходили від хати до хати з хором і музикою та співали відповідні пісні. Кожний господар дарував від 3 до 15 снопів, так, що одного дня **назбирали 15 кіп пшениці, вартости 250 злотих.**

„Цього року був також в Карові дитячий садок. Ходило до нього 24 дітей. Дітей учила учителька панна Ірина Козак. Діти бавилися разом цілими днями ціле літо, їли спільні обіди при великому столі в саді коло Народнього Дому. Ці маленькі діти, у віці від 4 до 7 літ, влаштували дня 23 серпня власними силами представлення. Усім дуже подобалося це представлення. По нім родичі засіли до великого столу, а діти до малого, й мали чай з перекускою. Того дня усі діти були зняті на фотографії, яку вам пересилаємо.

„Гром. Омелян Сайчук Барбара хоче спровадити до Карова сестри-законниці. На ту ціль він **подарував город, побудував дім** і запросив інших громадян до помочи цьому ділу, бо сам не має стільки грошей, щоб викінчити дім. Треба до цього ще яких 500 зл., щоб викінчити цей дім. Шукаємо людей доброї волі, щоб були ласкаві помогли нам, чим хто може. Бо добре то діло такі сестри. Коли вони є в селі, то є кому про церкву подбати та дітей виховати і взагалі освідомлювати нарід".

До цього листа додам, що ми з Америки впродовж 10 років збирали датки на цілі нашого села. Зібрано й вислано на наше село $682. А тепер просимо усіх наших односельчан про дальшу поміч на цю корисну для нашого села працю, а в тім і для нашого народу. Жертви просимо слати на адресу:

Nicholas Pikula,
745 Newark ave.,
Jersey City, N. J.

— Скажи, Петре, коли властиво маєш ти пообідний відпочинок?

— Та після того, як ми пообідаємо... вона звичайно спить годинку.

— Хто спить?

— Та моя жінка.

— Алеж я питаюся тебе, коли ти спиш?

— Алеж ти тяжкий до думання — як вона спить, то я маю спокій.

ЯК МИ ПОМАГАЄМО РІДНОМУ КРАЄВІ.

НЮАРК, Н. ДЖ.

З забави на рідний край.

В суботу, дня 10 жовтня, вечором зібралося кільканадцять українських родин з Нюарку й околиці на несподівану забаву (surprise party), улаждену для панства Семена й Анни Присяжних з нагоди їх 15-літнього ювилею подружого життя. Ініціяторами цеї забави були: Марія Настюк, Анна Настюк і Марія Сидорович. Іван Штогрин, власник „Перфект Лондрі", відступив даром простору ресторанну салю в своїм заведенню, п. В. Настюк приготовив смачну перекуску і обід, Марія Шкіра спекла великий коровай, а Анна Райца смачний торт. П. Вергун, власник крамниці з квітами, дарував квіти.

Тостмайстер, п. В. Сидорович, привитав ювилятів і потім уділив голос всім присутнім гостям. Промовляли: І. Настюк, д-р Тулігłович, Дідоха, Литвин, Гіба, Ол. Присяжний, Каськів, Зелінський, Шумейко, Лисак, Марія Настюк, Ревюк, Слободян і інші. Бесідники підносили, що Семен Присяжний, є секретарем тов. Вільна Україна, від. 152 У. Н. Союзу, в Нюарку, що він бувший січовий стрілець, що він є членом тов. Боян і знаний зі своїх виступів на сцені та з гарного тенорового голосу. Він завсіди мило витаний на всіх виступах і товариських забавах. Тому то на забаві крім родини зібралося поважне число громадян, урядники ріжних товариств, в котрих ювилят бере участь. Кожний промовець згадував свої милі хвилі, пережиті в товаристві ювилятів.

На поклик В. Сидоровича і по заохоті Р. Слободяна присутні зложили суму $40, які вислано через Обєднання на Рідну Школу, Боєву акцію і інвалідів. На цю суму зложили: по $2: Сидорович, Слободян, Штогрин, Ревюк, д-р Тулігłович, Вергун, Шкіра і ювилят С. Присяжний; по $1: Райца, Дідоха, І. Настюк, Литвин, Каськів, Бакун, Залепський, Стасюк, Лисак, Зелінський, Гладкий, Шумейко, Коляска, Баранюк, Вислоцький, Мазник, Овсяник, Ґвязда, Фещук, Колбі, Гіба, Бардаль, Ол. Присяжний і В. Настюк.

При кінці забрав голос Семен Присяжний та зворушений до сліз щиро дякував всім учасникам за несподіванку і пошану. Це додасть нам, говорив ювилят, ще більше сили й охоти до праці для рідної справи.

Р. С.

ТОНТОН, МАСС.

Збірка на „Дитячу Бібліотеку".

На заклик редакції „Наш Лемко" у Львові, щоб збирати жертви на „Дитячу Бібліотеку" для маленьких дітей на Лемківщині, зібрала підписана в Америці суму $25. Зложили такі особи: по $1: о. Каськів, Анна Олияр, М. Щура, Т. Ясілка, п. Скрабонці, Н. Давискиба, Ґродзіцький, М. Мельник; по 50 центів: В. Хомкович, С. Сухецький, Г. Костецький, А. Давискиба, З. Рак, В. Рекрут, п. Кінаш, п. Стойко, Ю. Ходоровський, П. Банковський, Й. Витяж, В. Витяж; по 40 ц.: Бабійова 35 ц. С. Сорочко 30 ц.; по 25 ц.: п. Тітик, М. Бабій, С. Карпо, п. Костишин, М. Прус, п. Хоптовий, п. Колан, п. Рекрут, п. Буковський, п. Стахів, С. Тітик, І. Кузма, п. Мовчан пані Семчукова, Н. Житарук, А. Околіта, М. Вецал, А. Швець, п. Чопек, п. Волощукова, Н. Даюбанюк, п. Ляшкович, К. Вишнівський, І. Волощук, п. Кудрик, п. Морозова, С. Войко, п. Бербелицька, п. Пизюра, п. Шаранова, п. Стойкова; по 50 ц.: Н. Барна, К. Оляр; І. Градик 20 ц. Гроші ці переслано до краю на призначену ціль. Спис жертводавців був друкований у 19 числі „Наш Лемко".

Анна Оліяр.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ

КЛІВЛЕНД, О. Тов. ім. Ів. Франка, від. 334, повідомляє всіх своїх місцевих і позамісцевих членів, що місячні збори відбудуться в неділю, 8-го листопада, в годині 12:30 пополудні, в У. Н. Домі на 2-гім поверсі. Обовязком кожного члена є прийти ан збори і вирівнати свої належитости, щоб ненаражуватись на суспенду. Шановні члени, ви знаєте дуже добре, що коли члени не приходять на збори, то не може бути ніякого поступу у відділі. Ану, покажім всі як один, що ми можемо зробити для добра свого відділу. Просимо родичів, котрі мають діти що ще не є в У. Н. Союзі, щоб їх уписали на цих зборах. Приводіть своїх знайомих і впишіть їх до Тов. і У. Н. Союзу. — С. Морозович, секр.-кас.

ШІКАГО, ІЛЛ. Повідомляємо, що місячні збори Бр. Рожд. Пресв. Богородиці, від. 259, відбудуться в неділю, 8. листопада, в годині 2-гій пополудні, в гали парохіяльній, 4950 Савт Павліна вул. Просимо всіх членів прийти на ці збори, бо маємо дуже важні справи до полагодження. — Андрій Фоца, секр.

— Я так закохався в тій Марійці, що вже напів збожеволів із кохання!

— Гм, то оженися з нею!

— Таж кажу тобі, що я лише напів збожеволів!

—o—

При почтовому віконці стоїть черга людей. Приходить іще один і пхається вперед. Люди в черзі звертають йому увагу:

— Пане, будьте такі добрі та станьте останній.

— Таж це неможливе.

— Чому?

— Бо останній там уже стоїть.

Учитель: — Буду вас, діти, по черзі викликати. Ті, що є в клясі, хай відповідають „Є!", а кого нема, хай відповідає „Нема!"

ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ

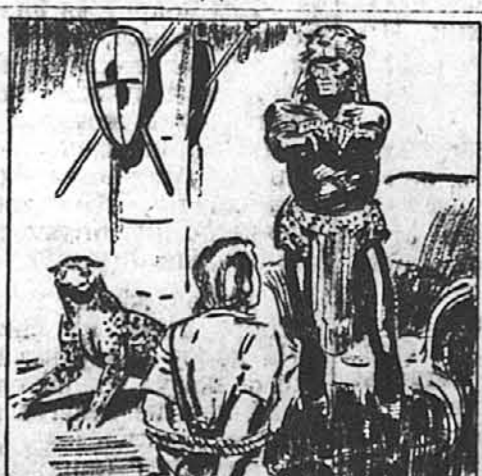
ТАРЗАН І ЛЮДИ-ЛЕОПАРДИ. (40)

Коли найвищий жрець злочинної організації леопардів побачив білу дівчину, він скоро зорієнтувався в ситуації і промовив тремтячим голосом: „Направду, наші боги ласкаві для великого жерця Люлімі й посилають у стіни його святині цю білу дівчину". Дівчина не розуміла його слів. Та вони не були призначені для неї, тільки для присутніх чорних.

Люлімі був дуже хитрий чоловік. Це він зорганізував цей кровожадний ланцюх людей-леопардів. Він придумав ритуал для своєї організації, як теж винайшов для неї божків. Він також віднайшов відповідних людей та скував їх успіх залізною дисципліною. Цей чорний дикун на свої дикі африканські відносини був справді великим чоловіком.

Він поставив собі за завдання збудувати величезну імперію, якої основою були б грабіж і злочин. До певної міри він уже був доконав свого. На тих широких диких просторах не було ні одного чорного, що дорівнював би його хитрості і розумові. Він мав лиш одного конкурента, та цей належав до білої раси.

Тарзан, побачивши, як чотири люди-леопарди заатакували Оранда, кинувся в тій хвилі Орандові на поміч. Орандо був ранений у ногу, тому Тарзан сподівався малої підмоги від нього. Перша гадка, що йому блисла в голові, була, що він мусить сам один побороти всіх чотирьох чорних. У тяжких випадках він діставав надзвичайну силу.